

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Полтавська державна аграрна академія

Кафедра бухгалтерського обліку та економічного контролю

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-
ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»**

***Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції, присвяченої пам'яті професора,
заслуженого працівника вищої школи
Дмитра Мусійовича Фесенка***

ПОЛТАВА 2020

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

УДК 657: 332.025.12 : 65.014.1

А 43

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством : Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Полтава, 31 березня 2020 року. Полтава, 2020. 474 с.

Редакційна колегія:

Дорогань-Писаренко Л. О. – к.е.н., доцент, професор кафедри економічної теорії та економічних досліджень, декан факультету обліку та фінансів.

Канцедал Н. А. – к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю, заступник декана по денній формі навчання зі спеціальності «Облік і оподаткування».

Плаксієнко В. Я. – д.е.н., професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю.

Яловега Л. В. – к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю.

Лега О. В. – к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю.

Конференція присвячена пам'яті видатного науковця, ветерана Великої Вітчизняної Війни, Заслуженого працівника вищої школи Української РСР, професора Дмитра Мусійовича Фесенка.

У збірнику матеріалів науково-практичної конференції розміщено результати досліджень вітчизняних науковців, присвячених актуальним проблемам та перспективам розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

Рекомендовано до друку Вченою Радою факультету обліку та фінансів Полтавської державної аграрної академії (протокол № 8 від 16.03.2020 р.).

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

необхідність в посиленні відповідальності конкретних осіб за збереження та використання ресурсів підприємства. Здійснюючи аудиторські процедури, аудитор визначає можливі помилки, які виникають в ході перевірки. Щодо аудиту витрат виробництва, то типовими помилками є: невідповідність застосованого методу обліку витрат, зафіксованого в обліковій політиці; витрати підприємства неспівставні з доходами; неправильна оцінка залишків незавершеного виробництва; невірне розмежування витрат за звітними періодами; необґрунтоване включення в собівартість окремих видів витрат; порушення методології бухгалтерського обліку. При цьому аудитор формує відповідні робочі документи, де зазначає знайдені помилки і їх вплив на достовірність бухгалтерської звітності. Підсумковим документом за результатами аудиторської перевірки є Аудиторський звіт, в якому аудитор зазначає всі виявлені порушення та недоліки під час перевірки та надає рекомендації щодо їх усунення.

Отже, ефективність ведення бухгалтерського обліку залежить, насамперед, від чіткої організації роботи з первинними документами, які підтверджують факт здійснення господарської операції. Несвоєчасне складання первинних документів і допущені порушення у постановці обліку повністю позбавляють управлінців контрольних функцій, що створює умови для виникнення безгосподарності й зловживань та призводить до викривлення облікових показників.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV / *Верховна Рада України*. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 10.03.2020).

2. Іванова Н. А., Ролінський О. В. Організація і методика аудиту: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 216 с.

Храпунова Т.Є., здобувач вищої освіти СВО – бакалавр, спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Пристемський О.С., д.е.н, доцент,
професор кафедри обліку і оподаткування,
Херсонський державний аграрний університет, м. Херсон

ОБЛІК ТА КОНТРОЛЬ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ: ІСНУЮЧІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

У сучасних умовах господарювання одним з найбільш складних і суперечливих питань українського обліку можна вважати облік дебіторської заборгованості, що пов'язано із загостренням проблем неплатежів. На жаль, нині суб'єкти господарювання передусім вирішують власні проблеми замість

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

виконання фінансових платіжних зобов'язань перед партнерами. Поглиблює платіжну кризу і нерегульованість бюджетної системи, що стосується несвоєчасної оплати державних зобов'язань, які здійснюються за рахунок бюджету. Певною мірою цей факт пов'язаний із впливом світової економічної кризи, проте в нашій країні негативні тенденції підсилюються ще й поганою організацією обліку та незадовільним станом контролю всередині підприємств за виконанням договірних зобов'язань. Зрозуміло, що незалежно від причин виникнення дебіторської заборгованості уникнути її неможливо. Тому підприємству необхідно шукати способи ефективного управління дебіторською заборгованістю, зокрема вдосконалення бухгалтерського обліку взаєморозрахунків, організації ефективної та дієвої системи внутрішньогосподарського контролю тощо.

Дослідженням проблем організації обліку розрахунків з дебіторами у різні роки займалися такі вітчизняні науковці, як М.Д. Білик, Ф.Ф. Бутинець, І. Буфатина, Б.І. Валуєв, С.Ф. Голов, В.І. Єфіменко, В.М. Костюченко, М.В. Кужельний, Ю.Я. Литвин, О.В. Лишиленко, В.Г. Лінник, В.Я. Плаксієнко, В.В. Сопко, К.С. Сурніна, Н.М. Ткаченко та багато інших.

Сучасні умови господарювання потребують від керівництва українських підприємств вирішення цілої низки нерозв'язаних облікових проблем. Йдеться передовсім про:

- пошук ефективних шляхів управління заборгованістю;
- вдосконалення теоретичних і методичних аспектів класифікації та відображення заборгованості в обліку та звітності;
- невизначеність обліку протермінованої і безнадійної заборгованості та її рефінансування;
- впровадження ефективної системи внутрішнього контролю заборгованості;
- узгодженість українського обліку з положеннями МСФЗ;
- питання гармонізації обліку дебіторської заборгованості за ПСБО-10 [1] та податковим законодавством тощо.

В економічно розвинених країнах Заходу нормальною вважають частку дебіторської заборгованості в активах підприємства близько 20 %. Про такі показники на підприємствах України можна лише мріяти. Як свідчать статистичні дані, фактичний розмір дебіторської заборгованості на більшості вітчизняних підприємств не менший за 50 %. Все це вказує на необхідність оптимізації, мінімізації дебіторської заборгованості та подальшого наукового удосконалення управління нею, яке, на нашу думку, можливе лише через удосконалення окремих управлінських функцій, зокрема обліку та економічного контролю.

Можна розглянути проблемні питання в обліку дебіторської заборгованості:

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

- Нормативно рекомендована форма бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості не враховує специфіки цього активу, що зумовлює наявність різних ознак його класифікації і велику кількість методів оцінювання. А рекомендовані для використання облікові реєстри не передбачають накопичення інформації про розрахунки з дебіторами різного рівня деталізації і узагальнення даних.

- Є невирішені проблеми відображення в обліку довгострокової дебіторської заборгованості, оцінки поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи та послуги. В обліку відсутня деталізація та співвідношення різних видів дебіторської заборгованості у загальній їх структурі. Ці питання методичного блоку облікової системи досі не вирішені.

- Проблеми зближення бухгалтерського обліку сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості та обліку її для цілей оподаткування. Хоча законотворці наполягають, що із введенням у дію Податкового кодексу України [3] податковий облік максимально наближено до бухгалтерського обліку, але, як показує практика, проблеми їх взаємозв'язку, протиріч та розбіжностей залишилися і досі[4].

Проблемні питання у системі внутрішнього контролю дебіторської заборгованості:

1. Проблема оплати дебіторської заборгованості (рефінансування) та визначення допустимого рівня засобів, які вилучаються на дебіторську заборгованість. Нині промислові підприємства дуже невпевнено використовують основні форми рефінансування, які могли б істотно прискорити трансформацію дебіторської заборгованості у грошові кошти.

2. Застосовувати у вітчизняних умовах традиційну за кордоном методику аналізу дебіторської заборгованості не завжди доцільно через відсутність необхідного обсягу вірогідної і доступної інформації щодо розрахунків з різними дебіторами. Крім цього, загальна криза неплатежів, характерна для сучасної української економіки, змушує сумніватися в об'єктивності, своєчасності й корисності результатів аналізу.

3. Відсутність на більшості промислових підприємств структурного підрозділу чи особи, до обов'язків, якого входив би всебічний контроль за станом системи обліку на підприємстві. Йдеться про відділ внутрішнього контролю, структуру, завдання та функції якого визначає кожне підприємство, зважаючи на особливості власної діяльності. До основних завдань такого відділу, серед іншого, входило би здійснення контролю за проблемною дебіторською заборгованістю.

4. Необхідно розробити пакет робочих документів контролера для організації ефективного процесу контролю дебіторської заборгованості. Така документація повинна відповідати об'єктивним умовам функціонування та специфіки діяльності підприємства, а також уможливлувати отримання усієї

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

необхідної достовірної інформація про стан об'єкта та зіставлення її з плановими (нормативними).

Можна вважати, що для вдосконалення системи обліку та контролю дебіторської заборгованості можна рекомендувати:

1. Розробити комплекс заходів щодо:

- по-перше, пошуку можливостей збільшення кількості покупців і замовників підприємства з тим, щоб зменшити масштаб ризику несплати боргів;

- по-друге, постійного моніторингу потенційних дебіторів (оцінювання фінансового стану та платоспроможності, ринкової репутації, іміджу тощо).

2. Створювати резерв сумнівних боргів та виробити порядок його визначення в обліковій політиці підприємства.

3. Своєчасно здійснювати контроль за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості.

4. Контролювати стан розрахунків з дебіторами, зокрема за протермінованими заборгованостями, своєчасно виявляючи такі види дебіторської заборгованості, які є недопустимими для підприємства (наприклад, протермінована заборгованість контрагентів понад три місяці).

5. Систематично проводити інвентаризацію заборгованості.

6. Створення відділу внутрішнього контролю чи, якщо він наявний, то відокремлення особи (сектору) у відділі, у відповідальність якої входив би контроль за сумнівною та безнадійною заборгованістю. Серед іншого до його завдань слід віднести усі запропоновані вище заходи щодо покращення системи управління, зокрема контролю дебіторської заборгованості.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість». URL [<http://zakon.rada.gov.ua>].

2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL [<http://www.ukrstat.gov.ua>].

3. Податковий кодекс України. URL[<http://zakon.rada.gov.ua>].

4. Колеснікова О.М. Проблемні питання обліку. URL [<http://www.economy.nayka.com.ua/index>].